

Grŵp Colegau NPTC - 16 Mawrth 2020

Cwestiynau Cyffredin - Coronafirws (a elwir hefyd yn COVID-19)

Mae'r diweddariad hwn yn cynnwys y cyngor newydd a ddarparwyd gan Iechyd Cyhoeddus Cymru a gwybodaeth gan Sefydliad Iechyd y Byd ar ddiogelu ein hiechyd meddwl.

Beth yw symptomau Coronafirws?

Mae Coronafirws (COVID-19) yn achosi symptomau tebyg i fathau eraill o salwch fel y fflw. Gallai'r rhain gynnwys:

- Peswch
- Diffyg anadl
- Twymyn

Yn gyffredinol, gall yr heintiau hyn achosi symptomau mwy difrifol mewn pobl sydd â systemau imiwnedd gwan, neu bobl hŷn a'r rhai sydd â chyflyrau hirdymor fel diabetes, canser a chlefyd cronig yr ysgyfaint.

Sut allaf atal yr haint rhag lledaenu?

Canllawiau Iechyd Cyhoeddus Cymru (ICC) yw:

- gorchuddiwch eich ceg a'ch trwyn â hances neu eich llawes (nid eich dwylo) pan fyddwch chi'n peswch neu'n tisian. Gweler [Ei ddal, Ei daflu, Ei Ddifa](#)¹
- rhowch hancesi wedi'u defnyddio yn y bin ar unwaith
- golchwch eich dwylo gyda sebon a dŵr yn aml – defnyddiwch gel diheintio dwylo (gyda chynnwys alcohol o 60% o leiaf) os nad oes sebon a dŵr ar gael. Gweler [canllawiau golchi dwylo](#)
- ceisiwch osgoi cysylltiad agos â phobl sy'n sâl
- glanhewch a diheintiwch wrthrychau ac arwynebau a gyffyrddir yn aml
- peidiwch â chyffwrdd â'ch llygaid, eich trwyn na'ch ceg os nad yw eich dwylo'n lân

Beth fydd yn digwydd os bydd achos wedi ei gadarnhau o Coronafirws yn y Coleg?

Os caiff achos wedi'i gadarnhau ei nodi yn y Coleg, bydd Iechyd Cyhoeddus Cymru/y GIG yn cynghori rheolwyr, staff a myfyrwyr y Coleg am y camau sydd i'w cymryd. Bydd gwybodaeth yn cael ei rhoi ar wefan NPTC.

(Nid yw cysylltiadau yn cael eu hystyried yn achosion ac os ydynt yn iach mae'n annhebygol iawn eu bod wedi lledaenu'r haint i eraill).

Sut fydda i'n gwybod os yw'r Coleg ar gau?

Byddwn yn rhoi gwybodaeth am unrhyw achosion o gau campysau ar wefan y Coleg www.nptcgroup.ac.uk. Dyma'r ffynhonnell wybodaeth swyddogol ac ni ddylech ddilyn cyfarwyddyd o unrhyw wefan cyfryngau cymdeithasol.

Os yw fy nghampws coleg ar gau – a fydda i'n cael fy LCA neu GDLIC?

Os yw'r coleg ar gau, ni fydd neb o dan anfantais yn y tymor byr. Ni fydd angen i chi ffonio'r llinell absenoldeb. Yn y tymor hwy, byddwn yn cymryd cyngor gan y Cwmni Benthyciadau i Fyfyrrwyr sy'n gweinyddu'r arian hwn.

Beth ddylwn i ei wneud os byddaf yn teimlo'n sâl yn y coleg ac yn credu fy mod wedi dod i gysylltiad â Coronafirws?

Os byddwch yn teimlo'n sâl yn y coleg, rhowch wybod i'ch tiwtor ac ewch yn syth adref. Yna ffoniwch y Llinell Absenoldeb ar **01639 648640**. Byddwch yn cael gwybod pryd i ffonio eto.

Sut ydw i'n rhoi gwybod i'r Coleg am fy absenoldeb os oes gofyn i mi hunan-ynysu, ac a fydd fy LCA neu GDLIC yn cael ei dalu?

Bydd Polisi Absenoldeb y Coleg yn cwmpasu 'hunan-ynysu'. Mae angen i chi ffonio'r Llinell Absenoldeb ar **01639 648640** ac egluro eich bod yn hunan-ynysu. Bydd gofyn i chi nodi eich enw a'ch rhif adnabod myfyriwr, a'r amser a'r dyddiad y gwnaethoch ofyn am gyngor lechyd Cyhoeddus Cymru **ar-lein** ac;

- Os ydych yn hunan-ynysu oherwydd eich bod yn sâl
- Os ydych yn hunan-ynysu oherwydd bod aelod o'ch teulu yn sâl
- Os ydych yn hunan-ynysu oherwydd eich bod **wedi cael prawf** ac wedi cael **canlyniad wedi'i gadarnhau ar gyfer coronafirws**

Byddwn yn dweud wrthy'ch pryd i ffonio eto, ni fydd yn rhaid i chi ffonio bob dydd.

A allaf wneud aseiniadau o gartref yn ystod cyfnod o hunan-ynysu?

Os yw eich cwrs yn caniatáu, bydd gweithio o gartref yn cael ei gytuno gyda'ch tiwtor. Gallwch gysylltu â'ch tiwtor drwy ddefnyddio'r cyfeiriad e-bost a roddwyd i chi pan ddechreuasoch yn y coleg. Mae holl gyfeiriadau e-bost y coleg yn defnyddio'r fformat canlynol enwblaen.cyfenw@nptcgroup.ac.uk

Beth os bydd angen i mi gymryd amser i ffwrdd i ofalu am rywun arall - a fyddaf yn cael fy nhalu?

Os oes gennych berthynas sy'n sâl neu os yw ysgol eich plant ar gau, er enghraifft, yna mae angen i chi gysylltu â'r Llinell Absenoldeb ar 01639 648640.

Y ffordd orau o leihau unrhyw risg o haint yw hylendid da, golchi eich dwylo â sebon a dŵr ac osgoi cysylltiad uniongyrchol neu agos (yn agosach na 2 fetr) ag unrhyw berson a allai fod wedi'i heintio. Mae gel gwrthfacteria â chynnwys alcohol llai na 60% yn aneffeithiol.

Lincs i adnoddau:

<https://campaignresources.phe.gov.uk/resources/campaigns/101/Resources/5016>

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/866065/Handwashing_techniques.pdf

Mae Sefydliad lechyd y Byd wedi rhyddhau rhywfaint o gyngor defnyddiol ar ddiogelu ein hiechyd meddwl yn ystod yr achosion o coronafirws

1. Arhoswch mewn cysylltiad â phobl

Bydd niferoedd cynyddol yn ymuno â'r rhai sydd eisoes yn hunan-ynysu, felly gallai nawr fod yn amser da i sicrhau bod gennych y rhifau ffôn a'r cyfeiriadau e-bost cywir i'r bobl sy'n bwysig i chi.

- Cytunwch ar amseroedd cyswllt rheolaidd a theimlwch yn gysylltiedig â'r bobl o'ch cwmpas.
- Os oes angen i chi hunan-ynysu yn y dyfodol, ceisiwch gydbwysedd rhwng cael trefn a gwneud yn siŵr bod i bob dydd rywffaint o amrywiaeth.

- Efallai y bydd yn y diwedd yn teimlo fel pythefnos eithaf cynhyrchiol. Gallech chi weithio drwy eich rhestr o bethau i'w gwneud neu ddarllen llyfr roeddech chi'n bwriadu mynd ato.

2. Cofiwch osgoi llosgi allan

Gydag wythnosau a misoedd o bandemig y coronafirws o'n blaenau, mae'n bwysig cael amser i ymlacio. Mae Mind yn argymhell parhau i gyrchu natur a golau'r haul lle bynnag y bo modd. Gwnewch ymarfer corff, bwyteuach yn dda ac yfwch ddigon o hylif.

3. Mae AnxietyUK yn awgrymu ymarfer techneg "**Apple**" i ddelio â phryder a gofidiau.

- **Cydnabod** - sylwi a chydnabod yr ansicrwydd wrth iddo ddod i'r meddwl.
- **Oedi** - Peidiwch ag adweithio fel y gwnewch fel arfer. Peidiwch ag adweithio o gwbl. Oedwch ac anadlwch.
- **Tynnwch yn ôl** - dywedwch wrth eich hun mai dim ond y pryder yw hyn, ac nid yw'r angen amlwg hwn am sicrwydd yn ddefnyddiol nac yn angenrheidiol. Dim ond syniad neu deimlad ydyw. Peidiwch â chredu popeth yr ydych yn ei feddwl. Nid datganiadau na ffeithiau yw meddyliau.
- **Gadewch y peth i fynd** - rhyddhewch y syniad neu'r teimlad. Bydd yn pasio. Nid oes rhaid i chi ymateb iddynt. Efallai y gallech eu dychmygu yn arnofio i ffwrdd mewn swigen neu gwmwl.
- **Archwiliwch - Archwiliwch** y foment bresennol, oherwydd ar hyn o bryd, yn y foment hon, mae popeth yn iawn. Sylwch ar eich anadlu a'r teimladau wrth i chi anadlu. Sylwch ar y ddaear sydd oddi tanoch. Edrychwch o gwmpas a sylwch ar yr hyn yr ydych yn ei weld, yr hyn yr ydych yn ei glywed, yr hyn y gallwch ei gyffwrdd, yr hyn y gallwch ei arogl. Y funud hon. Yna symudwch ffocws eich sylw at rywbeth arall - ar yr hyn y mae angen i chi ei wneud, ar yr hyn yr oeddech yn ei wneud cyn i chi sylwi ar y pryder, neu gwnewch rywbeth arall - drwy ganolbwyntio gyda'ch sylw llawn.

Mae rhagor o gymorth ac arweiniad ar gael hefyd o'r lincs canlynol;

https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/mental-health-considerations.pdf?sfvrsn=6d3578af_10

<https://www.mind.org.uk/information-support/coronavirus-and-your-wellbeing/>

<https://www.anxietyuk.org.uk/blog/health-and-other-forms-of-anxiety-and-coronavirus/>